

READING BETWEEN THE LINES:

The Miraculous Depth of Every Word of Torah

1. גמ' סוכה ו:

תנו רבנן: שתיים כהלכתן, ושלישית אפילו טפח. רבי שמעון אומר: שלש כהלכתן, ורביעית אפילו טפח. במאי קמיפלגי? רבנן סברי: יש אם למסורת, ורבי שמעון סבר: יש אם למקרא. רבנן סברי: יש אם למסורת, בסכת בסכת בסכות - הרי כאן ארבע, דל חד לגופיה - פשו להו תלתא. שתיים כהלכתן, ואתאי הלכתא וגרעתה לשלישית, ואוקמה אטפח. רבי שמעון סבר: יש אם למקרא: בסכות בסכות בסכות - הרי כאן שש, דל חד קרא לגופיה - פשו להו ארבע. שלש כהלכתן, אתאי הלכתא וגרעתה לרביעית ואוקמתה אטפח.

2. גמ' נדרים לו:

אמר רבי יצחק: מקרא סופרים, ועיטור סופרים, וקריין ולא כתיבן, וכתבן ולא קריין - הלכה למשה מסיני.

3. רד"ק, שמואל ב' טו: כא

... והמלות האלה דכתיב ולא קורין או דקורין ולא כתיבין וכן קרי וכתב נראה כי בגלות הראשון אבדו הספרים ונטלטלו והחכמים יודעי המקרא מתו ואנשי כנסת הגדולה שהחזירו התורה ליושני מצאו מחלוקת בספרי הנמצאי' והלכו בהם אחר הרוב לפי דעתם ובמקום שלא השיגם דעתם על הברור כתבו האחד ולא נקדו או כתבו מבחוץ ולא כתבו מבפנים או כתבו אחד מבחוץ ואחד מבפנים:

4. שו"ת רדב"ז ח"ג, סי' תקצ"ד (אלף כ')

שאלת ממני אודיעך דעתי דרך קצרה על ענין... וכתב הכי וקרי הכי שנראה ח"ו שיש ספק בכתב אשר בידינו אם הוא משובש והגיהוהו ועמדת על מה שכתבו הראשונים בזה ולא נתיישרה דעתך... תשובה תדע כי כל מה שאתה רואה שהשנויים הכל הלכה למשה מסיני... כללא דמילתא שלא תאמין לדברי האומרים שנפל בלבול ושבוש בספרים אלא הכל נאמר הל"מ כאשר כתוב אצלנו היום ולא תאמין לדברי האומרים כי עזרא הסופר והסופרים הבאים אחריו תקנו המעוות ח"ו כי לא היה שם מעוות. ולא לדברי האומרים שהם דברים סתומים והקרי הוא פירוש שפירשו החכמים אל תשמע לכל הסברות האלו אלא תמים תהיה עם ה' אלהיך ותאמין למה שאמרו רז"ל כי הכל הל"מ...

5. רמב"ם הל' תפילה יב: ח

... והוא שלא יקרא על פה שאסור לקרות שלא מן הכתב אפילו תיבה אחת...

6. בית יוסף או"ח סי' קמ"א (סע' ח')

כתב הרשב"א (ח"ז סי' שסא) שאלת כיון שאסור לקרות בתורה אפילו אות אחת שלא מן הכתב היאך שליח ציבור קורא ישכבנה והכתוב (דברים כח ל) ישגלנה וכן כל תיבה שיש בה קרי וכתב שכולם כתובים בתורה כפי המסורת ולא כפי המקרא. תשובה זו הלכה למשה מסיני וכמו שאמרו בפרק אין בין המודר (נדרים לו). מקרא סופרים ועיטור סופרים קריין ולא כתיבן וכתבן ולא קריין הלכה למשה מסיני...

7. פרי מגדים (אשל אברהם, שם סק"ט)

ונקריית. עיין מגן אברהם (וז"ל, אף על פי שקורא בעל פה שרי, עכ"ל). ואם חסר בתורה אותה התיבה ישכבנה [דברים כח, ל], וכדומה מהלין דכתיבן ולא קריין, אפילו הכי אין לקרות באותה ספר תורה, דחיסר אות אחת פסולה. אבל אם נפל שעה עליה... ומכל מקום בעל פה אסור לקרות תיבה אחת, מה שאין כן בקריין וכתבין כהאי גוונא וודאי שרי לקרות על פה.

READING BETWEEN THE LINES:

The Miraculous Depth of Every Word of Torah

8. גמ' פסחים נ.

והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד... אטו האידנא לאו שמו אחד הוא? - אמר רב נחמן בר יצחק: לא כעולם הזה העולם הבא; העולם הזה - נכתב ביו"ד ה"י ונקרא באל"ף דל"ת, אבל לעולם הבא כולו אחד - נקרא ביו"ד ה"י, ונכתב ביו"ד ה"י. סבר רבא למדרשה בפירקא. אמר ליה ההוא סבא: לעולם כתיב, רבי אבינא רמי: כתיב, זה שמי לעלם, וזה זכרי לדר דר. אמר הקדוש ברוך הוא: לא כשאני נכתב אני נקרא, נכתב אני ביו"ד ה"א, ונקרא אני באל"ף דל"ת.

9. רמב"ם הל' עבודה זרה ב:ז

ואלו הן דיני המגדף, אין המגדף חייב סקילה עד שיפרש את השם המיוחד של ארבע אותיות שהוא אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד ויברך אותו בשם מן השמות שאינם נמחקים שנאמר ונוקב שם ה' על השם המיוחד חייב סקילה ועל שאר הכינויים באזהרה, ויש מי שמפרש שאינו חייב אלא על שם יו"ד ה"א וא"ו ה"א ואני אומר שעל שניהם הוא נסקל.

10. חי' מרן רי"ז הלוי זצ"ל (שם)

וגראה דכזה כו"ע ס"ל כתיב, דכזו יסוד דכין דזה שמי חזי
זכרו דכזה קריאה דאדנות מקרי לענין כל דכוינים
שקרא גם להשם הכתוב שהוא שם הוי, אכן כ"ז הוא לענין
ברכת כהנים וכדומה, דנאמר דינא דזה דכזו דכזו דכזו
לריבין לנרך דוקא בשם זה הכתוב בפרשה, וכזה הוא
דנאמרה בהלכה דבקריאה זו של אדנות השיבא שקראו וברכו
את ישראל בשם הוי, שהוא הכתוב בפרשה, וכן בכל קריאה
פרשיות שבחורה, ע"י הקריאה של אדנות חשוב כקורין את
השם הכתוב בפרשה, וכזה הוא דשייך דין זה דזה שמי חזי
זכרי, שהרי עכ"פ יש כאן שם הוי שהוא נקרא בלשון זה,
אבל במגדף שאין שם שם הוי כלל, מאן משוי לקריאתו
שהוא חשובה קריאה של שם המיוחד, הלא הוא לא פירש
רק השם של אדנות, וכשהוא לפנמה ג"כ קריאה היא, ואין
כאן מה שיטענה אותה לקריאה של שם הוי, וע"כ ס"ל דאינו
חייב במגדף עד שיפרש את השם הוי בעלמו. וכזה הוא
דחולק הרמב"ם וס"ל דכיון דכויא מיהא קריאה גם לענין
שם המיוחד, על כן גם במגדף הוי זה בכלל מפרש את השם
וחייב, וכמשי"ג.

פ"ב הי"ז ואני אומר שעל שניהם הוא נסקל עכ"ל, ל"ע
הביאור בזה, דכרי זה לכאורה פשוט דשם
המיוחד אינו רק אחד, וא"כ אפשר שיבי' נסקל על שניהם,
וגם עיקר הפלוגתא שמביא הרמב"ם אם הייבין גם על שם
דאדנות או לא לריבין ביאור ופירוש, מה הוא יסוד פלוגתתם
בזה.

והגראה לומר בזה, דכרמב"ם ס"ל דכזה דאמריין בקידושין
דף ע"א כתיב זה שמי וכתיב זה זכרי וכו'
לא כשמי נכתב אני נקרא נכתב אני וכו' ונקרא באל"ף דל"ת
ע"כ, נאמר בזה דינא, דבקריאה של אדנות הוא גם קריאה
על השם של הוי, וא"כ א"כ דעלם השם של אדנות לאו שם
המיוחד הוא, אבל עכ"פ כרי בזה שפירש להשם דאדנות מקרי
שפירש גם להשם המיוחד, שזו היא קריאתו, ולהכי חייב
במגדף, והוי זה בכלל ונוקב שם השם, דכך היא נקביהו של
שם זה לענין הקריאה, ולהכי כתב דעל שניהם הוא נסקל,
דכין כך ובין כך כרי פירש להשם המיוחד שהוא שם הוי,
אבל א"כ דזה גם הרמב"ם ס"ל דרק שם הוי הוא דמקרי
שם המיוחד ולא השם של אדנות.

11. פי' רש"י לגמ' פסחים ג:

וכל היכא כו' - והני דלעיל עיקם - ללמדך שצריך לחזור אחר לשון נקי, ובשאר מקומות כתיב לשון מגונה וקצר, ללמדך שיטנה אדם לתלמידו לשון קצרה, לפי שמתקיימת גירסא שלה יותר מן הארוכה.

12. "מה דודך מדוד" (מרן הגריד"ס הלוי זצ"ל, עמ' 84)

שיטה כזו אינה זקוקה לאריכות דברים, למובאות ומופתים מרובים. אין צורך בהקפות סביב לענין, ניגשת היא אל שורש הענין בתכיפה, משתמשת היא בשניים ושלשה דברים, בהדגשות תיבה בלשון הסוגיא, והקושיות מתפרקות... דודי, ר' יצחק זאב, אמר על אביו, רבינו הגדול, בשעה שהספידו, כי מחוות ידו של רבי חיים האחרה את עיני התלמידים בבחינת "גלייה לדרעיה ונפל נהורא". הלשון מדוייק. ההנחות קצרות ומנופות. הניסוח נעשה באומנות. הלימוד הוא קב ונקי, החסר פסול, והיתר כנטול דמי. אין צורך בספרייה, בארון נמצאים רק ספרי-יסוד ולא יותר...